

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammatice.) Pauli Næoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Pars Capitis Prima. De Natura Dei, & quid in se sit; ubi novo modo, ac
ratione, dogma Trinitatis accuratè explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

constare non possunt, & perturbatio officiorum sequeretur, Dei ignoratione. *Ut vitam ejus temperet.* Quando profani etiam Poëtæ dicto, primæ scelerum causæ mortalibus ægris, Naturam, nescire Deum. Mens etenim humana, nisi arbitrum sui agnosceret, facile prava intra se foret: & affectu, ac voluntate laboretur: invalido ab externo motu auxilio, cui actus interni non subsunt. *Noscendus itaque Deus est, non quòd curiosè nimis inquiramus scrutemurquè; sed ut admirationem cum æstimatione, venerationem cum timore, amorem denique cum fiducia, in nobis erga eum concitemus.*

Hoc itaque fine, dicam hoc Capite tria. *Trifariam declaranda,* Nempe, de *Natura Divina ut in se est:* deinde: *ut erga nos est:* Postremò: *ut à nobis nosci vult.* idquè totum ex constituto religionis dogmate, & Ecclesiæ sensu.

PARS CAPITIS PRIMA.

De Natura Dei, & quid in se sit; ubi novo modo, ac ratione, dogma Trinitatis accuratè explicatur.

DEum esse demonstravi in Prolegomenis, in ipso enim Scripti initio, id velut fundamentum poni oportuit; quo structura libri surgere posset. Nunc qualis sit, quâ possum, explicabo: *Deum esse, dictum supra est. Nunc qualis sit* Quâ possum, inquam

dicendum.

quam ; plenè enim Naturam ejus adsequi , non est virium humanarum : ut infra , parte Capitis altera , cùm de gloriæ donis agam ; demonstrabo.

Sæpe noscitur, ne sciendo. Sed est etiam cognitio , & comprehensio quædam, ut id, quod certa ratiocinatione agnoveris, ita esse ; id fatearis, quomodo ita sit, comprehendi non posse. Hoc genus cognitionis Dei nobis convenit maximè : hoc est ; *non capiendo eum, capere.*

Et quid non sit dicendo. Itaque magis convenit de illo dicere, quid non sit, quàm, quid sit. ut ; non esse multiplicem essentiã : partibus : compositione : numero : sed omnino, & undique unum simplicem. *Non est multiplex sed unus.* Essè enim, inquit D. Augustinus: nihil aliud est, quàm unum esse. Et in quantum quid unitatem assequitur ; in tantum est. Unde *simplicia*, ideo magis sunt ; quia *una sunt* : quæ autem *composita* ; concordia partium, imitantur unitatem : & in tantum sunt ; in quantum, eam assequuntur : & *Etiam exemplis.* nisi eam haberent ; non essent. Quæ enim constant partibus ; sunt *unum, in suo toto* : quæ ex accidentibus ; unum *subjecto* : quæ plura numero ; sunt una Specie : quæ specie varia genere uniuntur : & demum productione multa ; unum sunt *principio*. Sequitur itaque : ut idem sit esse, quod unum esse. Deus verò ; cum sit *αὐτὸ τὸ αὐτὸν*, & ejusmodi esse ; *ut nisi illud esset, ideo longè perfectiori quadam*

Est ergo unus natura.

Ens à se.

quadam ratione, & *παυτελῶς* unum sit; Omni-
neceffe est. & id est illi esse, quod unum modè,
esse.

Unum, inquam, non modò simpli- ^{Est nu-}
citate, sed etiam numero. Nam *si plures* ^{mero.}
essent Dii, essent differentes: atquè adeo om-
nes imperfecti: nam in eâ notâ, in quâ differ- ^{Alioquò}
rent, ab invicem; deficerent. ^{imperf-}
^{ctus.}

Imperfectum autem Deum, nemo di-
xerit. *cùm absurdum sit, eum qui est à se,* ^{Summ}
non perfectum omni ex parte esse. ^{autem}
Aut enim sibi dare, quod summum, perfectissi- ^{perfe-}
 mumquè est, non potest; aut nescit; aut ^{ctum esse}
non vult. Non primum; quia qui à se esse ^{demon-}
potest, omnia potest: Non alterum; nam ^{stratur.}
qui se plenè scit, scit etiam quod sibi optimum ^{* vel po-}
 sit: non demum tertium; quis enim, cùm ^{tius Ha-}
summè potest, & novit, non quod perfectum ^{bere.}
est, voluerit: prehenderitquè? Est ergo
Unus, perfectusquè Deus.

Sed iterum oritur maxima difficultas ^{Si solus}
Nempe; quòd dum unus duntaxat Deus ^{est Deus,}
est, *si solus est, non est bonus: seu potiùs,* ^{non est}
non est bonum. Boni enim maxima, inti- ^{Bonum.}
maquè proprietas est, communicatio: soli-
tudo autem, communicationem impe- ^{Quia novè}
dit: aut potiùs tollit. Tollit ergo & Boni ^{se plenè}
Naturam. Ergo τὸ ἐν summum, si solum ^{commu-}
est, non est bonum. *At quomodo, cùm ab* ^{nicat.}
illo cuncta, quæ bona sunt; non ipsum ma- ^{Ens,}
gis tale?

Quod-

Creaturis enim imperfectè. Quodsi dicas; explevisse Naturam suam, cum se impertivit Creaturis: falsum est. Non potest enim finitâ, & circumscriptâ communi- catione, bonum infixitum expleri.

Nec beatus est sine consortio felicitatis. Deinde: non est perfectè beatus Deus, si solus est. ἀφίλῳ enim esset, & careret con- sortio, ac Communicatione sibi adæqua- ta: in quâ suavitas, ac fruitio beatæ vitæ sita est: dum nempe bonum, se alterum habet, Amoris cum quo ex æquo se commutat, frui- expers. turquè.

Nec summè simplex. Tertiò: si solus Deus est; summè efficax, (ideoquè summè simplex) non est. Quod sic deduco. Quò magis quidpiam sim-

Et summè efficax. plex, magis efficax est: ut inter elementa ignis. *Efficacitas* verò in Natura Creatâ, maxima est in eo; ut id quod efficit, sibi quam maximè par, & simile efficiat: ma- jus enim se efficere non potest: nam ope- ratio, non excedit essentiam. *Natura au-* tem increata, ut sit summè simplex, & sum- mè efficax; necesse est profectò, ut non modò producat simile producat; (par enim alioqui esset vi- ribus creatis:) sed prorsus alterum idem: tum enim demum efficacissimum simplex cum pro- ducit alterum: atque ita solum non est.

Unum, Verum, Bonum. Quartò: cum ostensum supra sit; quod esse; nihil sit aliud, quam unum esse; con- sequitur, ut id quod est, unum sit. At- què ideo, propriè unum est, quod est: sed quia verum etiam est, quod est; Falsum enim non

non est.) & denique, *Bonum etiam est, quod est: nam malum non est: ideo Unum, Verum, Bonum est: quod est.* Cùm autem esse, fit, *Tria hæc Unum esse: ideo tria hæc, habent, unum esse: & quamvis distincta sunt, coëssentialia tamen sunt.* Porro *Unum; est Pater, id est Principium, Verum; est Filius: imago Patris; eum & vivè repræsentans. Bonum denique; est Spiritus Sanctus: nectens amore ac fruitione, commune ac confors trium esse.*

Quintò: *Deum ab æternitate totà, nunquam sine actione fuisse; nec torpidam similemquè sopori vitam egisse; manifestum est: summa enim, æternaquè mens, quæ sola per se vivit vigetquè, quomodo potuit esse, actionis aliquando expers? cùm ne nostra quidem, illà careat unquam.* *verò ejus intima, propriaque, quia interna est; ideo contemplatio est.* Quid autem contemplatur? *non aliquid seipso majus perfectiusque; nihil enim ipso majus, aut perfectius est.* Non etiam tantum aliquid se inferius; nam sola contemplatio ejusmodi, *non esset ipso digna; nec ejus menti par: nec sufficiens, ut ei per omnem æternitatem immoraretur: sequè eâ oblectaret.* *Nec tantum se ut sui ipsius contemplationem semper habuerit.* Hæc verò sui ipsius Contemplatio perfecta consummataque ut sit; *necessè est, ut Deo repræsentet totam ejus substantiam.* *Quod autem*

Tria hæc habent Unum Esse.

Suntque Pater, & Filius, & Spir. S.

Nunquam Dans sine actione.

Actio ejus contemplatio.

Contemplari se majus nequit.

Nec tantum se minus.

Se ergo contempla-

tem

Et totam suam sentiam. *tem representatur; cernitur; aspiciturque; id oppositum sit, necesse est. Et quod oppositum*

Quam oppositam sibi. *est, alterum est. Est ergo Deo semper opposita, vivens, subsistensque sui ipsius Cognitio: seu imago: atque adeo, Persona (a) altera, co-*

a Filius. *eterna, & consubstantialis. Ab utraque Ideoque verò hac, manat, seu procedit, & tertia: nempe Spiritus Sanctus: nam, ut sine contem-*

se alterum habet. *platione, & cognitione sui, esse Deus non potest; ita hæc cognitio, amorem sui & fructio-*

Hinc procedit Amor. *nem producat; necesse est. Qui Amor consub-*

Sub tertia Persona *stantialis itidem, & æquè æternus, & subsistens, atque extans semper: & omnino, Persona est.*

Deus est unus, & non solus. *Sed dum sic, in Dei natura, solitudo vitatur; cavendum maximè est: ne pluralitas, & ex illa diversitas, accersatur. Hæc enim utraque, & Unitatem tollit: & dis-*

Quia in una essentia tres Personæ. *jungit: separatque: unde à perfectissima natura Dei, hoc incommodum oportet amoliri: & statuere; ut Deus, & unum sit, & non solus. Itemque, ut, dum est non solus; non sit diversus. Quod aliter non potest consistere; quàm dogmate Christiano: quo est Essentiâ unum idemque; & Personis trinus: Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus: nam hi tres, unum sunt.*

Quod uberiori declaratur. *Est inquam Trinus, & Unum: tum enim optimè sua ipsi constat Natura. nam Essentiâ, ejusque attributis, unum idemque est: (una nempe tribus & cõessenti-*

alis

alis Potentia, Sapientia, Bonitas: una eadem-
 què numero, compos unius Essentiæ,
 Deitas: ideoquè nulla prorsus in illis di-
 versitas.) Solus autem non est, quia ipsum-
 met Bonum est: se infinitè sibi communicans:
 Perfectum quoque beatumque est, unitissimi
 consortii dulcedine: quâ gaudet Deus, verè & Pater
 propriè alter, & alter, ipse. Summè simplex, ^{gignit}
 quia summè efficax est, dum generat ac produ- ^{Filium.}
 cit, non modo sibi simile; sed $\epsilon\sigma\omega\delta\omega\varsigma$ idem se- ^{Substan-}
 cum. Nempe in mira emanatione illâ, Dei- ^{tivè.}
 tati interna, nequè illius Unam Entitatem ^{producit}
 egressâ, ab æterno Pater, visione sui, gignit ^{Spirirum}
 Filium, & uterquè ex sui boni agnitione pro- ^{Sanctum.}
 ducit Amorem: id est, unum eundemque
 Entitate secum, Spiritum.

Quis autem comprehendat, aut effe- ^{Mira}
 rat; quæ dulcedo fit, istius fruitionis, quâ ^{hinc Di-}
 una Divinitas, in tota æternitate, se novit, ^{vinitatis}
 atque amat, & in pari & æquali commu- ^{felicitas.}
 nione, se sibi indulget, se mutuò oble-
 ctat, bono contenta suo, ideoquè læta,
 gaudens, & beata semper.

Esse itaque in Trinitate Personarum, unum
 naturâ Deum, & ratiocinatione iam dicta ^{Modus}
 colligimus: & quod majus est, remquè ^{hujus ar-}
 continet, ac conficit, fide Catholicâ do- ^{cani ac-}
 cemur. Sed, quoniam id quod asseritur ^{curatius}
 esse, cupimus etiam scire, quomodo sit; ^{& novè}
 ideo ad muniendum hunc locum, qui ^{deducitur}
 profectò est Christianæ professionis, seu
 Reli-

Religionis unicum fundamentum ; ex istâ ipsâ sciendi naturâ, sumpto principio: ibimus in amorem : ducemusque aliquam velut umbram Sanctissimæ Triadis. Id verò ex eruditâ lucubratione Patris Laurentii Pikarscii, è Societate IESU, eximii Theologi: quam mihi in suo dedit manuscripto : & quam ex ejus permisso, opportunè hîc (sed compendio) inseram : & explanabo.

Scientia directa scit. *Scientia*, (inquit ille ;) creata, naturæ rationalis, ut sit exacta seu vera ; duplex omnino esse deberet. Prima ; quâ scimus aliquid : vocaturquè *Directa*. Altera ; quâ, id quod scimus, nos scire agnoscimus: quæ *Reflexa* dicitur. Hanc utramquè, & se consequi, & ad se mutuò referri, omnino est fatendum. *Nemo enim scit, nisi sciat se scire, id quod scit* : exinde verò necessaria consequutio cernitur. Deinde, *si scit ; scit se scire* : & *si scit se scire ; scit etiam*. Unde evidenter mutua Relatio patet : ideoquè, ambæ istæ scientiæ, & se consequentur : & relativæ mutuò erunt. Quo concessio : amplius sequentur ista.

Sunt inter se æquales & pares. Primum : utramque hanc scientiam, necessariò similem, & æqualem omnino, inter se, esse: *Quod enim, & quantum, quisque scit ; id, & tantundem, scit se scire*. Non aliud ; quia aberraret. Non plus minusve ; quia revera nesciret. Similis ergo
neces-

necessariò, & par per omnia, esse debet, scientia directa, scientiæ reflexæ.

Alterum consequitur: utramque hanc *Simul* scientiam & Naturâ, & Tempore, *simul natura esse.* Naturâ enim prius est; quod potest & tempore. esse sine altero, alterum verò sine illo esse non potest: quæ autem sunt *Relativa ad invicem*; non possunt esse sine altero. Scientiæ verò dictæ, sunt relativæ; Ergo non possunt esse, una sine altera. *Ergo simul sunt Naturâ: Tempore* deinde erunt simul: nam ut primum quispiam scit; statim, & simul, scit se scire: *Ergo utraque scientia, erit simul, & naturâ, & tempore.*

Tertiò: quoniam ostensum evidenter *Originis* est; scientiæ directæ, scientiam reflexam, *tantum* consequentem omnino esse: atque adeo ab *prioritate* illa velut suo principio prodire: & (quod *tem habent.* infertur) secundam, ab illâ esse: deductum verò etiam; prioritatem nihilominus naturæ, & temporis; nullam inter utramque inveniri: sequitur: origine tantum scientiam directam, primam esse: Reflexam verò, conjunctione ac communicatione *Sed hinc* ejus, alteram. Sed cum ibidem demon- *nulla imparitas,* stratum sit: utramque similem omnino paremquè inter se esse: ideo evidenter constabit, originatione hac, nullam illarum dissimilitudinem, nullamquè imparitatem effici. Etsi enim una ab altera originem habet: tamen ubi Origo, & derivatio,

Quod cō- tio, ita sunt juncta sibi, ut altera prima,
probatur. non sit accidens; sed natura, & ipsummet
 esse: ibi Ordo erit inter sese consequentia:
 inæqualitas verò, imparitas, prioritas, na-
 turæ aut temporis, nulla erit. Atqui, ex
 dictis facilè patet: scientias Directam &
 Reflexam, eo modo conjunctas esse:
 nempe necessariâ consecutione, & ipsâ na-
 turâ: ideo *Ordinem habebunt*, & *nihilomi-*
nus, undiquaque pares sibi erunt.

Ostendi- Hæ sunt notiones, quæ ex consideratio-
tur creata ne scientiæ creatæ, verè deducuntur. Cæ-
scientia, terùm, quòd *scientia creata*, longè inferior
impar in- sit *scientiâ Divinâ*; etsi per se est evidens
creata. ac manifestum; tamen ad pleniorum eor-
 rum, quæ dicuntur, notitiam, non abs-
 re, erit, cur sit inferior; causam propo-
 nere. Quæ in hoc potissimum sita est:
 quòd *Creata Natura*, nesciat suum esse: scire
 enim rem aliquam, est eam mente videre:
ut autem seipsum oculus corporis non intuetur;
 idquè ideo; quia sibi non opponitur; ita &
 mens *Creata*, non potest habere, sui ip-
 sius, objectum terminatum: *alioqui cogni-*
tio, illi esset, ipsa ejus Essentia. Cùm autem
Scientia Naturæ Creatæ, non sit ejus essen-
 tia; (ut patebit infra,) ideo non habet
 scientiam, sui esse.

Nec pro- Deinde; quomodo se scire, poterit, esse
priè est, *Creatum*; cùm vix sit, & vix existat? Nun-
existitque. quam stat in suo esse: sed semper, (ut inquit
 D. Au-

D. Augustinus) *desinit esse, quod erat: & incipit esse, quod non erat: atque adeo propriè non existit. Imo propriè non est: Quidquid enim, ex eo, quod non erat, ortum; non cessat tendere in id quod erit: *linquens semper quod jam fuit.* Hoc, (ait Bernardus) *transitum sanè habet per Est: sed propriè non est: quia nunquam in eodem statu permanet. Si autem verè non est; quomodo sciet verè suum esse? Tertiò: esse ejus, est ab alio; ideoque alienum: & ipsi soli notum, qui dedit.**

Denique ab alio est.

Hiscè de causis, imo præter omnes hæc causas, certum est: inferiorem infinita ratione, esse Scientiam Creatam Scientiâ Divinâ: ideoque memoratas dotes, vix, vel certè imperfectè retinere & exercere.

Ex his verò, quæ de Scientiâ Creatâ dicta sunt; facile est gradum ad Divinam promovere: ac struere. Dotes enim quæ ostensæ sunt; inesse debere Scientiæ Creatæ; insunt verè, propriè, ac perfectè, Naturæ Increatæ. Insunt inquam, sed longè excellentiùs præstantiusque. præsertim discrimine; quòd Naturæ Creatæ scire, ut dixi, *disiunctum ac disparatum sit; ab ejus esse: non est enim ejus Substantia, sed accidens: unde non est illi, sicut Deo consubstantiale & còessentiale: sed est agentis actio ad extra. Ideoque actionis solum Naturam expendimus; cùm scire*

Naturæ Increate perfectior scientia ideo.

Quia idem est illi scire, quod esse.

crea-

Idem Deus quod sciens. creatum consideravimus. In Deo verò, simul & junctim, Natura seu Essentia ejus, & scire ejus considerandum est. Etenim in Deo idem est agere quod esse: nam, si actio ei accidens esset; compositus esset: id verò, cum absurdum sit omnino Divinitati; ideo, id ei est actio, quod essentia: id scire, quod esse. Atque ita hoc idemquè est Deus, quod est sciens.

Solus scit. Sciens hic, quia verè solus est; ideo solus se scit. Et hoc ipso, quod se scit; totum quod scire potest, scit: non, inquam, se aliquid majus; nequè id tantum, quod ipso inferius: nam si sciret, aliquid se majus; illud majus Deus esset, ipse verò, Deus non esset. Si verò id tantum sciret, quod ipso minus est; imperfectam valde haberet Scientiam: etenim seipsum nesciret. Consequitur itaque: ut Deus, & nihil se majus, & non tantum inferiora se sciat; *Id est, scit sed seipsum sciat, quod est.* Est autem ille suum esse. solus: ideo & solus, scit se esse: id est: propriè, & consummatè scit se scire: seu scit suum scire; seu (quod idem est) scit suum esse. in Deo namque, idem est scire, quod esse.

Hæc scientia ei æqualis. Hæc Scientia sui; quia Scienti est recipere consequens; ideo est relativa. Similis quoquè, & par per omnia: quia sciens id scit, quod est. Unde non modò similitudo & paritas, sed eadem erit Entitas

tas Scientis, & scientiæ suæ. Naturâ præ-
 tera, & tempore sciens simul est & scire
 suum: seu Dicens, & Verbum. Dum
 autem simul sunt Naturâ & tempore, nulla
 intercedit prioritas conditionis, etiam ex rati-
 one principii: nam semper, in principio, erat
 Verbum.

Simul
 naturâ
 & tem-
 pore.

Origine ergo tantum, scire à sciente, Ver-
 bum à Dicente; Verum ab Uno, alterum erit.
 Alterum propriè: non verò aliud: eadem
 est enim Entitas, seu Esse utriusquè. Se-
 cundum, inquam est, non verò propriè
 posterius aut inferius: Originatio enim hîc,
 ordinem tantum facit, non verò differentiam
 æqualitatis. Nam, collocatio, & nume-
 ratio, in recensendo, quam requirit Rela-
 tio, non adfert disparitatem: ut primum se-
 cundo, excellentius faciat; sed ordinem
 constituit, Relationis æquiparatæ: Natu-
 ræ dignitatem non immutans: præsertim,
 cum Communis eadem, & una est.

Origine
 tantum
 altera.

Origina-
 tio non
 adfert
 impari-
 tatem.

Sed quia, Scientia Naturæ Creatæ, est
 mutabilis; sicut & Natura: quæ illam pro-
 ducit; & quod maximum, non est scientis non est
 esse; sed actio; nec substantia ejus, sed ac-
 cidens; est què velut imago in speculo, quæ
 viventem hominem utcunque repræsen-
 tat, cum ipsa non vivat; ideo non est res
 subsistens: nec; *ὄνομασιν* suam habet: Scien-
 tia verò Dei, quia est immutabilis, una
 semper, similis, & par per omnia scienti,

Scientia
 creatæ
 subsistens.

Increatæ
 Subsistens.

Viventis viva imago, & coæterna, *coessentialis, consubstantialis*; ideo subsistit: & extat; existitquè semper. Est nempe Deo *Et Alterum I-* *oppositus suis terminus*: cognitione pro-
dem. ductus: &, ut propriè dicam; *Idem Alterum*: Idem, non multiplicatâ, *non partitâ, sed eâdem unitate Essentiæ*: Alterum verò, exigentiâ Relationis: nam scientis, ad scire suum relatio est: (uti ostendi:) Relatio verò est, ad alterum.

Alterum hoc facit Personâ. Porro, Alterum hoc, quòd sit *ὁμοῶς* Deo; patet ex ante dictis. Si enim aliquid in Deo esset, quod non, ejus Essentia & Substantia esset; aliquid non Divinum & externum Divinitati ineffet. Quod cum sit absurdum; ideo, *Alterum hoc, Substantia Dei est*: & est res verè subsistens: ita ut possit, ut hæc, monstrari: ideoquè facit Substantiam terminatam: ac individuum: & quod consequitur, *Personam*. Intellectualis enim, terminata, & individua substantia, *Persona* est.

Persona hac est, Filius, quia generata. Persona hæc, verè & propriè dicitur *Filius*: idquè ideo, quia generatione procedit. Si enim *Personæ istius non esset aut efficientia ejus, aut Creatio*: (processionem namquè excipio: quæ Spiritui Sancto propria, à generatione quomodo differat; paulò post dicam:) quod verò efficitur, ex alio est; quod *Non creata;* creatur, ex nihilo est: atquè ita neutrum ex *Substantiâ efficientis, & Creantis*: id autem; pro-

productioni Divinæ, inconveniens prorsus, & absurdum esse; ex his, quæ dicta sunt, patet evidenter. Est ergo generatio hæc ^{Generatio- nis propri- etatens} vera: præsertim cum exactè, unicè, & ^{implens.} sola, generationis proprietates retineat: impleatquè.

Cum enim, sit ea generationis prima ^{Est enim} proprietas; ut sit ^{vivens ex} *viventis à vivente*; Deus, ^{vivente.} qui Vita est, non potest producere, nisi Vitam. Deinde: cum altera proprietas sit; ^{Est ex ge-} *ex generantis substantiâ*; Generatio Divina, ^{nerantis} non participationem Substantiæ (ut crea- ^{substan-} *ta*;) habet cum suo principio; sed ^{identita-} *identitatem*: id est: non fluxum ejus; sectio- nem; partem; sed totius, ejusdemquè communicationem. Deniquè: cum ter- ^{Est in fi-} *tertium generationis requisitum sit ut in simi-* ^{mitudi-} *litudinem producat sui principii*, in genera- ^{nem prin-} *tione Verbi, id consummatissimè imple-* ^{cipit.} *tur: quod mentis, à qua generatur, est ima-* *go, perfectissimæ similitudinis.* Deus nempe, (inquit Augustinus:) genuit quod est: qui cæteris dedit gignere, in similitudinem ejus, quod sunt. Est itaque sciens, & scire suum: Dicens & Verbum: Unum & Ve- ^{Ergo Fili-} *rum: idem quod Pater, & Filius.* Quæ ^{us Patri.} nomina postrema, toties in Scripturis, verè, & propriâ significatione repetuntur.

Propriâ significatione, inquam. Nam ^{Paterni-} *Paternitas vera in cælo, seu Deo tantum* ^{tas vera} *est: & quod consequitur; Filiatio (ut sic* ^{in calo} *dicam tantum.*

dicam) vera. Homines enim; & patres, respectu filiorum sunt: & filii, respectu patrum: at in Divinitate tantum, nunquam Pater Filius, & nunquam Filius Pater. Deinde; cum sint Deo filii, quos suâ gratiâ effecit; necesse; ut sit & Filius, quem suâ Naturâ genuit: Nam imitatio, oportet ut habeat suum exemplar, & archetypum: Imitatio autem veræ generationis, est adoptio. Ergo si est, ut ita dicam, Filiatio adoptiva, est & Naturalis.

Ad processionem. S. Spiritus transitus.
Sic generatione Filii deductâ: Processionem quoque à Patre & Filio, Spiritus Sancti, iterum videamus. Sed non sine debitâ ejus invocatione. Veni ergo S. Spiritus, mentes nostras visita, & te nobis aperit: Nam sine tuo lumine, nihil est in homine.

Ensi.
Patet ex his, quæ hæcenus dicta sunt; quòd Divinitas, & Est; & scit suum esse: seu Est τὸ ὄν: unum: & Verum: Esse enim, est Unum esse: se scire, est Verum esse. Ostensum id, inquam, & pro captu mentis humanæ demonstratum, hæc quæ sequitur anacephalæosi. Primò: Quòd in Deo, idem est esse, quod scire. Secundò: Quòd solus Deus se scit. Tertiò: Quòd hæc scientia, sit consequens reciprocè. Quartò: Quòd sit relativà. Quintò: Quòd sit cum suo principio simul naturâ & tempore. Sextò: Quòd Originis tantum ordinem habeat: sed sine imparitate. Septimò: Quòd subsistat: & suam hypo-

Recapitulatio dictorum, de generatione Filii.

hypostasim habeat. Octavò: Quòd sit Persona.

Nonò: *Quòd sit Filius.* Hoc totum inquam, supra deductum fat esse, puto; *Omnia hæc convenisse Spir. S. demonstrabitur.* eadem omnia tertiæ, τὸ ὄντος convenire hypostasi: seu Bono: seu Amori: id est Spiritui Sancto: præter unum ultimum: nempe, quod non fit, & cur non fit, Filius: sed *Spiritus, ab utroque, nempe à Patre & Filio, non genitus, sed procedens.* Et hoc mihi demonstrandum propono. *Præter unum quòd non sit Filius.*

Quod ut iisdem gradibus deducā; quibus ad secundam deveni hypostasim, ita ordiar.

Amor Creatæ naturæ, ut sit perfectus, duplex esse deberet. Primus; quo amamus simpliciter: id est, in rem amatam propendimus: ferimur: eamquæprehendimus: qui vocatur Directus: Altero; quo amatæ rei compotes facti, eâ gaudemus: oblectamur: fruimur: & in fruitione conquiescimus: id est, amamus hoc nostrum amare: qui amor, est Reflexus. *Amor creatus directus & Reflexus.*

Hunc utrumque amorem, se consequi; & ad se mutuò referri, evidens est: nemo enim amat, nisi gaudeat, seu, amet se amare. Unde patet *consecutio.* Deinde si amat; gaudet eo amore: & si amore gaudet; amat. Unde *Relatio.* Uterque ergo amor, & se consequens, & relativus mutuò erit. *Sese consequens & mutuò relativus.*

Hoc concessò: adfateri necesse est, utrumque hunc *Amorem*, parem sibi esse: *Uterque par & simul natus.*

turâ & simul naturâ, & tempore esse: Origine tan-
tempore, tum, alterum, à primo prodire: nullam
tamen exinde, imparitatem effici. Cuncta
enim hæc, cùm Scientiæ Directæ ac Re-
flexæ infint; ut evidenter demonstratum
est, Amori itidem Directo ac Reflexo,
inerunt necessariò.

Non minùs & istud consequitur: quòd
Amor Creatus, Amori Divino, nullo mo-
do æquiparandus sit: *Amor enim creatus,*
non debet esse, ad se: nam creatura per se, non
est: ideo & bona per se, non est: ideo amare
se, ut se; nisi perperam, & pravè non
potest: Amaret enim non bonum, quod
est contra naturam amoris: Ideoque in
φιλαυτον επιτιμουσιν laboretur: *nec Amor hic,*
sed concupiscentia esset.

Iam verò, ut ex consideratione Amo-
ris Creati, ad Increatum ascendamus: Im-
primis agnoscendum est: dotes Amoris
Creati recensitas; hoc differre ab increa-
tâ naturâ, quod Amor Creatus, sit actio ad
extra. Divinus verò, sit ipsummet suum esse:
nam Deo idem est amare, quod esse. Et
idem est Deus, quod amans.

Amans hic, quia solus verè est, ideo & so-
lus bonus est, seu solus bonum est: ideoque; &
solus, non potest non se amare, & solus se amat
meritò. Quòd non possit non se amare; pa-
tet. quia boni proprietates est, amari: ipse ergo,
cùm sit summum, totum, solumque bo-
num

num; se summè amet, necesse est. *Ab alio enim, summè, & adæquatè amari, non potest.* ^{Et meritò.} Privaretur itaque summum bonum debito sibi amore; *si à se non amaretur.* Quòd verò id meritò faciat, patet etiam: *Non enim potest amare, se aliquid melius, perfectiusquè; quia istud melius perfectiusquè Deus esset: ipse verò Deus non esset.* *Non potest etiam amare se quid imperfectius: quia contra Naturam, veri amoris est, imperfectum amare: quod enim est imperfectum, bonum non est.* Si itaque imperfectum amaret, non bonum amaret. *Quod Creaturò Creaturam, dicitur amare; id facit propter se: dum verò amat propter se; eo ipso, verè, & propriè, amat tantum se.*

Hic Increatus Amor sui, amanti est reciprochè consequens, ac Relativus: Nam *id amat, quod est: & id est; quod amat.* ^{Increati amoris dotes eademque scientiæ} Similis, quoquè & par per omnia: quia *nec amplius, nec minus seipso amat.* ^{increate.} *Naturâ demum & tempore simul, quia ut est; statim se amat.*

Origine ergo tantum *Amans & Amor,* ordinem habet; sed ita, ut ordo hic, in Naturâ eâdem non faciat *imparitatem ullam.* ^{Quod ostenditur.}

Ordinis hujus terminus, quia est *Essentia ipsa Divina; ideo Deo est coessentialis: & consubstantialis; subsistitquè: & extat: Nempe fruitione resultans, alterum idem: Idem, non multiplicatâ, sed eâdem entitate: Alterum, exigentiâ Relationis: Est enim*

Amantis ad Amare suum Relatio; Relatio verò est ad Alterum.

Alterum hoc, est persona. Alterum hoc; quia totam plenitudinem habet substantiæ Divinæ, ideo res est ita ex-tans, ut possit monstrari ut hæc. Ideoque facit Personam.

Persona hæc non est Filius. Persona hæc non potest dici Filius: quia non generatione sed processione est. Etsi enim habet processio ista, hanc proprietatem generationis, quòd fit vivens ex vivente; alteramquè, quòd fit ex substantiâ; attamen tertiam, nempe similitudinem, non ex vi suæ productionis habet, sed ex vi consubstan-

Quia non habet similitudinem ex vi sua pro-cessionis. Quia non habet similitudinem ex vi sua processionis. Mentis enim tantum, ferè intellectus, est hæc intima, & peculiaris proprietas; ut producat sibi simile. Unde fetus ejus, Verbum seu Verum, est ejus perfectissima imago. *Voluntas verò actus, cui Bonum pro objecto est; non in id Naturâ suâ non refertur, ut repræsentet; sed ut uniat: potia-imagi-tur: fruaturquè.* Cum itaque, voluntatis nem, sed non fit hic finis, ut producat sibi simile, ei unit. ideo non potest ejus dici generatio. Atque ita (quod demonstrandum sumpsit;) Spiritus Sanctus non est genitus: & non est Filius.

Objicitur quod non uniantur nisi similia. Sed objici potest. Quòd, Amoris proprium est unire; non uniuntur autem, nisi similia. Ergo necesse est, ut Amor dum vult unire, feratur in simile: atquè ita in similitudinem producat: seu generet.

Re-

Respondendum huic objectioni : Ve-
 rum quidem esse : quòd Amor uniat : & ^{deur,}
 quòd nequeant uniri nisi similia ; sed ex ^{quod a-}
 hoc non sequitur ; quod Amans sibi simile ^{mor se}
 producat : sed potiùs, quòd conetur, studio ^{mutat in}
 Unitionis, se in id quod appetit transmu-
 tare, & se similem rei Amatæ efficere. ^{In-} ^{Intelle-}
^{tellectus} non transit in rem intellectam, sed ^{ctus poti-}
 potiùs eam sibi conformem similemquè ^{us rem}
 efficit. *Voluntas* verò seu Amor, id efficit ^{intellectã}
 citur, quod amat. Unde qui intelligit, quid ^{sibi simi-}
 sit probum esse, non statim probus fit: qui ^{lem efficit}
 autem vult esse probus ; quod verè vult,
 est. Exinde verò patet : quòd cùm gene-
 ratio sit ; sibi simile alterum producere ; ^{Unde e-}
 non verò, se in alterius similitudinem con- ^{ius est ge-}
 vertere ; ideo, intellectus generatio, pro- ^{neratio.}
 priè dici potest, non potest voluntatis. ^{I-} ^{Volunta-}
 taquè *Persona quam voluntas producit, non* ^{tis non est.}
est Filius: quia non generatione procedit. Nullo
etiam modo, Efficientiâ aut Creatione: quia ^{Nec effi-}
 (ut supra dixi;) quod efficitur, ex alio ^{cientia.}
 est: quod Creatur, ex nihilo est: neutrum, ^{Nec cre-}
 ex substantiâ Divinâ. Atqui consubstan- ^{atio}
 tialem esse, Personam tertiam Divinitati,
 supra demonstratum est : ideo nec Effici-
 entiâ, nec Creatione producitur.

Videndum jam ergo est, quid sit tan- ^{Ostendi-}
 dem, hæc Productio, & quem Ordinem ^{tur ejus}
 Originis habeat ; quod ut deducam ; Hoc ^{productio}
 imprimis est ; Notandum. Eorum, quæ
 I 5 ad

Referuntur ad se referuntur, tria esse genera. Primum
 tur ad se *Equiparantiae*: ut vocant: ubi est Relato-
 equipa- rum paritas: ut *amici ad amicum*. Disqui-
 rata, ut parantiae alterum: ubi eorum disparitas: ut
 amici. *Domini ad servum*. Tertium adhuc genus
 Disqui- est; *Naturale*: insitum: necessariò conse-
 parata, ut quens: in quo Originis ordo est, sed inæ-
 servus & qualitas nulla est. Hujus postremi generis,
 Dominus. in Naturâ Creatâ, exemplar maximè per-
 Se conse- fectum, ego censeo; in potentiis, seu facul-
 quentia, tatibus animæ: *Memoriâ, Intellectu, Volun-*
 Quorum tate. *A Memoriâ* etenim; quam ego, vi-
 exemplar tionem animæ, in uno fixam voco; oritur
 in tribus *Agnitio Veri: quæ Intellectus est: ab utroque*
 anima *autem Amor: seu fruitio boni: quæ est Natura*
 potentiis. *voluntatis*. Etsi verò tres istæ facultates,
 talem Ordinem Originis habent; attamen
 inter se pares & similes sunt: ideo quia
 sibi consubstantiales, & in unitate Natu-
 ræ sunt.

Multò autem, imò infinite perfectius, id
 Multo totum Divinitati inest. Verum, inquam,
 magis Naturalem, immutabilem, Originis ordinem
 hæc con- habet. Ostensum enim est, à Patre, ut
 sequentia. principio, Filium procedere, & oriri.
 ordinis, Origo autem & Principium, Ordinem ideo
 est in Di- facit, quia non potest, mutuo & vicissim reci-
 vinitate. procarî Unde rectè voco, *Cæsaris imaginem:*
 Origo non non rectè vero, *Imaginis Cæsarem*. Sic à Pa-
 reciproca- tre *Filius, non Pater à Filio*. Est ergo in Di-
 tur. vinitate Originis ordo.

Qualis

Qualis autem? Ille certè, quem formu-
 la baptismi, id est, tessera fidei nostræ, ostendit: ac comprobat. Dum (ut ait Ba-
 filius) Oportet nos baptizari, prout accepimus; credere verò, prout baptizamur:
 Nempe, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Sub his tribus (inquit Ter-
 tullianus) & testatio Fidei, & sponso sa-
 lutis, pignoratur.

Hic ordo est Naturalis, & insitus: Scrip-
 tum enim est: quòd *quidquid habet Pater, Quod*
dederit Filio: & Filius dicit: quòd Spiritus
de suo accipiat. Additquè Omnia quæ ha-
 bet Pater, mea sunt: propterea dixi, de
 meo accipit. Ex his inquam verbis patet.
 Et communicata à Patre omnia esse Filio:
 quæ servato Ordine Originis, & salvâ Pa-
 ternitate, communicari poterant: Et ab
 eodem, simul cum Filio, itidem commu-
 nicata, Spiritui Sancto.

Nempe Amorem Directum (ut supra
 ostensum est:) habet Pater: & quia omnia
 quæ Ordini Originis, non repugnant dat
 filio, ideo datei eundem Amorem Dire-
 ctum. Dum verò uterquè etiam habet eundem
 Amorem Directum; uterquè etiam habet eun-
 dem Amorem Reflexum: id est Spiritum San-
 ctum: ab utroque, sed junctim, & ut ab uno
 principio procedentem, seu spiratum: Non
 enim participatio est hîc, sed communio ejusdem
 Naturæ. Et ideo rectè vocatur Processio:

*Ordo in-
 Divinus
 est, Pa-
 tris. Fi-
 lii, &
 Spiritus
 sancti.*

*scriptura
 prabatur.*

*Amorem
 directum
 dat Pater
 Filio.*

*Ex uno
 duorum
 amore
 directo,
 procedit
 unus u-
 triusquè*

*Amor
 reflexus:
 qui est*

*Spiritus
 quia Sanctus.*

Nec ultra procedit divinitas. quia à duobus, eâdem amborum emanatione, est. *Quæ emanatio in tertio subsistit: nec tendere ultra potest.* Quia cum est Deus; cum se scit esse; & cum se amat esse; hoc ipso; tota inclusa in se, se habens, sequè fruens, est Divinitas. Et omnia Patris habet Filius: & Patris Filiique omnia, Spiritus S.

Varia imagines Personarum Trinitatis. Hæc fere sunt, quæ mihi de Trinitate dicenda proposui. Cæterùm varias similitudines è rebus Creatis, Sacrà Scripturâ, & ex illâ, Ecclesia deducere solet, Personarum Sanctissimæ Triadis: quas Patres Sancti explicant, comparantquè: quin imo

Earumquæ exempla.

suas quandoquè addunt. Unde Filius; lux vera, lumen de lumine, splendor, speculum, imago Patris: Spiritus Sanctus, spiratio, Halitus, odor, unguentum, Sigillum, Digitus, passim vocatur: sed in omnibus istis, semper aliquid dispar sit, necesse est: Creatæ enim non possunt aliter, id quod increatum est, referre: nisi imperfectâ imagine. Hæc præfatus; audebone & ego aliquam Trinitatis moliri similitudinem? Audebo; cum, ut dixi, habeam; qui præivere exemplo. Ducam itaque in clausulâ hujus loci, tenues quasdam tanti Mysterii lineas, ex Trianguli consideratione, ac Formâ.

A nobis proponitur ex formâ Trianguli.

Fluxus puncti si linea recta.

Punctum, fluxu suo facit lineam, estquè ejus Principium: Linea verò dum directè tendit, à puncto in punctum; recta dicitur.

tur.

tur. Sed Linea recta, non ambit, non amplectitur, ut contineat includatque: quia tantum in directum fertur. Si verò ^{Qua ut} supponamus, quòd recta hæc ^{ambiat,} linea velit ^{complecti,} ac continere; necesse illi foret, ^{figuram Rectilineam} querere; & assumere. ^{Necesse}

Nullam autem dubio procul, citius potiusque ^{ut appetat} sumeret; quam ^{Figuram} Triangulum. Triangulum namque inter Rectilineas, ^{Nullam} primum est: ideoque figuram appetenti, ^{potius} statim obvium. Deinde; omnium figurarum ^{quam} simplicissimum: facillimumque: Nam ex ^{Triangulum.} utroque puncto, fluxu Lineæ in unum ^{Quia} definit: & concursu laterum efficitur, & ^{primum} seipsum quodam modo definit. ^{& obvi-} Quadrangulum verò non concurrat: non se ^{um.} claudit: non à se definitur: sed ab exter- ^{Quia fa-} na & quartâ Lineâ: ideoque magis est com- ^{cillimum.} positum, & difficilius. Multò verò magis ^{Non ita} alia Poligona. Linea ergo recta, prout ^{Quadrangulum.} dixi; non aliam figuram, citius potiusque ^{um.} appeteret; quàm Triangulum.

Illud autem ^{non modo} *Æquicrurum*, sed ^{Appetet} *etiam* *Æquilaterum*. Et *Æquicrurum* qui- ^{non modo} dem ideo; quia æqualiter utrinque flue- ^{æquicru-} ret, donec conveniret. Deinde; quia tum ^{rum.} demum, par utriusque lateris (ut ita dicam;) via esset, ad se quantocius unien- ^{Sed etiã} dum: contra quàm in Scaleno, ubi inæ- ^{Æquil-} qualia latera, inæqualiter concurrerent: ^{laterum,} *Æquilaterum* verò ideo; quia Linea, mo- ^{dum}

dum laterum Trianguli, naturaliter electura videretur ad mensuram sui. Deinde; quia inter latera, non aliter de conjunctione, certius convenire posset, quam si eam sumeret rationem, quæ una semper est, & invariabilis: ea verò in Æquilatero Triangulo tantum est: Nam Isoscelum potest esse multiplex: Æquilateri verò modus unus tantum, & immutabilis.

Quia invariabile

Hæc Trinitati aptantur.

Pater principium. Unum à se ens.

Verum. Visione directâ fertur in unum.

Efficitq; rectam.

Æterna hæc linea quia re-cta; non includit.

Appetit autem includere.

Sic deductâ Trianguli Naturâ, aptemus eam Divinitati: mancâ equidem similitudine; sed si benè expenderis, profectò inter illas quæ adferri solent, non postrema.

Cogito itaque αὐτὸ τὸ εἶν ὄν nempe Deum Patrem & Principium, Naturâ ferri & tendere directè; in terminum agnitionis, sui, seu ad τ' ἀληθείας. Directè inquam; Nam id fit visione, quæ non potest esse, nisi recta. Est igitur hæc *quædam recta Divinitatis Linea*: terminos oppositos habens; *sed ita; ut quod in linea creata est, à puncto ad punctum, directâ protensio; id in increata sit, unus termini, ad alterum Naturæ ejusdem, iidem directâ communicatio.*

Hæc æterna & recta Linea, dum ex vi Naturæ suæ, in directum est; non amplectitur, non ambit, non continet. Divinitatis autem Natura, *necesse est, ut se plenè habeat, definiat, includatquè: & quodammodo figuram appetat*: id est; in tertio terminetur, claudaturq;. Nempe ab utroquè termino à Patre

à Patre & Filio, seu ab Uno, & Vero, ejusdem Substantiæ Processione, velut communis Linæ fluxu, definit in τ' ἀγαθόν: completquè Sanctissimum hoc Patris, Filii, & Spiritus Sancti, Trigonum.

Non enim Quadratum, aut Poligonum: quia tunc, non se ipsam Divinitas clauderet: sed aliunde, & ab extra, Composita esset: & ut ita dicam; superflua.

Trigona itaque (fas fit dicere;) est. Atquè illudquè ut insistam similitudini; non Æquicrura modò, sed etiam Æquilatera: Etenim non duo tantùm latera, ob æqualem terminorum ad se conjungendum vim habet; sed tria, omnino paria inter se: imò & eadem prorsus. Nempe; sicut, si in uno Triangulo, sint duo ejus latera, radii ejusdem periferiæ; deinde, duo iterum ejusdem latera, itidem sint ejusdem periferiæ radii, dum duo, tertio conveniunt, pariaque sunt; & inter se quoquè conveniant, pariaquè sint, necessè est. Sic, quia eadem Substantia (velut periferia) est Patris & Filii; eademquè; etiam Patris & Spiritus Sancti; ideo consubstantiales, id est pares inter se, & æquales sunt: Pater, & Filius, & Spiritus S.

Quod verò de Triangulo Creato dixi; quod eum Linea ad mensuram sui productura videretur; Id. Naturâ ipsâ, Divinitati infitum necessariò est: ut æquales per omnia, & pares Personas, velut latera, producat.

Ideoquè
in Trigonum.
Bonum.

(Non veni-
rò qua-
dratum)
formatur.

Æqui-
crurum
& Æ-
quilate-
rum.

Quod de-
monstra-
tur, Geo-
metricè.

Ad men-
suram sui
est.

*Et inva-
riabilis.* cat. Cùm ut Trianguli æquilateri, ita & hu-
jus productionis, certissima, invariabilis, &
unica tantùm, hæc Forma est; ut sit ad
mensuram sui, per omnia par, & æqualis.

*Ex ea-
dem ima-
gine patet
Ordo Ori-
ginis.* Ex eadem similitudine, monstrari eti-
am potest, Ordo Originis in Divinitate.
Cùm ut à fluxu puncti, Linea; sic à gene-
ratione Patris, Filius. Sicut autem à fluxu
Lineæ, junctæ duobus terminis, procedit
tertius terminus Trianguli; sic à Patre, Fi-
lioquè velut ab uno conjunctoquè princi-
pio, Spiritus Sanctus.

*Sed ab
hac simi-
litudine
secernen-
da imper-
fecta.* Hæc est similitudo, à me, non pror-
fus, puto, ineptè prolata; ita tamen, ut ab
eâ, id quod rebus creatis imperfecti adhæ-
ret; *semper, secernamus: separemusquè: Nem-
pe protensionem: fluxum: spatium: composi-
tionem: aliaquè hujusmodi, quæ indivisibili,
& simplicissima Naturæ, nullo modo conve-
niunt.*

*Conatus
ultra
scrutandi
reprimi-
tur.* Sed quid ego, & quousque ista? quid,
inquam, vel digito tangere, vel palmo
metiri cœlum, vel certè mare in scrobem
satago effundere? Desino: nec irritò cona-
tu, fatigo ultra mentem, tantæ imparem
Majestati: quæ fide & silentio adoranda est.

*Et debita
adoratio-
ne locus
claudi-
tur.* Adoro te ergo toto animo Trinominis
Divinitas: & quia posuisti, tenebras, latibu-
lum tuum; in adita tua absconsa, & tibi soli
nota, non ultra penetro. Sed cum Sanctis,
qui tibi assistunt, faciem velo: & oculos
men-

mentis meæ, debiles ad hunc solem, obtego: & unâ, cum loco hoc, claudio.

PARS CAPITIS ALTERA.

Ut erga nos, est Deus. Ubi, Creationis primùm, & post Missionis ad nos Divinarum Personarum, ineffabile beneficium expenditur: ex quo manarunt Triplicia dona, Naturæ, Gratiæ, & Gloriæ.

Apparet evidenter ex superiori Tractatione, Deum unum Naturâ & trinum Deus ipse Personis sibi abundè sufficientem esse: nullius sibi suffi- rei, quæ extra illum est, indigum: ante cit. omnem Creaturam æquè beatum: & post illam Nec ullâ productam, nullâ re auctum. Nullius ergo creaturâ sui commodi causâ, esse voluit, & existere, eget. universum hoc: & se impertiri decrevit rebus creatis ideo tantùm; ut bene illis Produxit esset. Elucet verò, & eminent maximè & illam præcipuè, hæc omnipotens & omniscia quia bene bonitas, seu voluntas ejus, in Creatione ei voluit. Naturæ rationalis. Etsi enim cuncta quæ produxit; vidit, quod essent valde bona; Præcipuè ideoquè & bene omnia fecit; & omnibus rationa- benefecit; non tamen æquè illi Naturæ; lem. quæ se esse nescit: ut illi; quæ se esse, cum tot dotibus miratur, agnoscit, gaudet. Quæ solâ *Natura* verò hæc, *Angelorum* est, & *Homi-* se esse a- *num.* De Angelis non est nostri argumenti. gnoscit.

Homo